

[https://doi.org/10.52326/jss.utm.2026.9\(1\).13](https://doi.org/10.52326/jss.utm.2026.9(1).13)
CZU 343.14:343.13:342.72/.73

THE ESSENCE, TASKS AND PURPOSE OF IDENTIFICATION PROCEEDINGS IN CRIMINAL PROCEDURE

Vitalie Jitariuc*, ORCID: 0000-0002-9361-4460
Iulia Bria, ORCID: 0000-0002-2989-0524

Technical University of Moldova, 168 Stefan cel Mare Blvd, Chisinau, Republic of Moldova
*Corresponding author: Vitalie Jitariuc, vjitariuc@gmail.com

Received: 02. 14. 2026

Accepted: 03. 22. 2026

Abstract. This article examines the essence, tasks, and purpose of identification proceedings as a distinct evidentiary procedure in criminal procedure law. Employing doctrinal, comparative, and logical-analytical methods, the study investigates the legal nature of identification proceedings, their structural elements, and their role in establishing evidentiary truth. Special attention is given to procedural safeguards designed to prevent miscarriages of justice caused by erroneous identifications. The article identifies key deficiencies in the legal regulation and judicial application of this investigative action and proposes concrete recommendations for strengthening procedural guarantees in accordance with the principles of legality, adversariality, and the protection of participants' rights. The findings contribute to clarifying the theoretical framework governing identification proceedings and offer practical guidance for criminal investigation bodies and courts. The study advances scholarship in criminal procedural law by providing a systematic analysis of an underexplored evidentiary mechanism with significant implications for fair trial standards.

Keywords: *identification proceedings, evidentiary procedure, investigative action, criminal investigation body, hearing, person, object, circumstances, witness, victim, suspect, accused, distinctive features, characteristics, official record.*

Rezumat. Prezentul articol examinează esența, sarcinile și scopul prezentării spre recunoaștere ca procedeu probatoriu distinct în dreptul procesual penal. Prin utilizarea metodelor doctrinare, comparative și logico-analitice, studiul investighează natura juridică a prezentării spre recunoaștere, elementele sale structurale și rolul acesteia în stabilirea adevărului judiciar. O atenție deosebită este acordată garanțiilor procedurale menite să prevină erorile judiciare cauzate de identificările eronate. Articolul identifică deficiențele esențiale în reglementarea juridică și aplicarea judiciară a acestei acțiuni de urmărire penală și propune recomandări concrete pentru consolidarea garanțiilor procedurale, în conformitate cu principiile legalității, contradictorialității și protecției drepturilor participanților la procesul penal. Rezultatele cercetării contribuie la clarificarea cadrului teoretic care guvernează prezentarea spre recunoaștere și oferă îndrumări practice pentru organele de urmărire penală și instanțele judecătorești. Studiul avansează cercetarea în domeniul

dreptului procesual penal printr-o analiză sistematică a unui mecanism probatoriu insuficient explorat, cu implicații semnificative pentru standardele dreptului la un proces echitabil.

Cuvinte-cheie: *prezentare spre recunoaștere, procedeu probatoriu, acțiune de urmărire penală, organ de urmărire penală, audiere, persoană, obiect, circumstanțe, martor, parte vătămată, bănuit, învinuit, semne distinctive, particularități, proces-verbal.*

1. Introducere

Acțiunile legate de procedura prezentării pentru recunoaștere pot fi urmărite de-a lungul întregii istorii a luptei împotriva criminalității. Aceasta se explică prin caracterul relativ simplu al modului de obținere a probei: partea vătămată (martorul) a reținut semnalmamentele persoanei care a săvârșit infracțiunea și o poate recunoaște. Totuși, apariția și dezvoltarea procesului penal a determinat treptat transformarea procedurii prezentării pentru recunoaștere dintr-o formă „spontană” într-un mijloc sigur de obținere a probelor, fundamentat științific și caracterizat printr-un grad sporit de credibilitate. Prin această acțiune, atât anterior, cât și în prezent, se înțelege faptul că partea vătămată (sau un alt participant la procesul penal) recunoaște sau nu, în persoana care îi este prezentată, individul ce are legătură cu evenimentul infracțional. S-a subliniat că prezentarea pentru recunoaștere, în calitate de categorie criminalistică, a apărut cu mult înainte de a dobândi statutul de acțiune procesuală. Problema definirii noțiunii de „prezentare pentru recunoaștere” a apărut ulterior, odată cu aplicarea acesteia în practica judiciară. Criminaliștii nu doar că au definit în mod diferit esența acestei acțiuni de urmărire penală, ci au și interpretat neuniform însuși conceptul de „recunoaștere”.

Primele încercări de definire a acestei acțiuni de urmărire penală au fost întreprinse cu mai bine de o sută de ani în urmă. De-a lungul acestui interval, cercetătorii au ajustat definiția prezentării pentru recunoaștere, au perfecționat sistematizarea metodelor, tipurilor, formelor, procedeelelor, subiecților și obiectelor acesteia, precum și au elaborat recomandări privind organizarea desfășurării sale. În consecință, acest domeniu al dreptului procesual penal și al criminalisticii este unul profund și amplu elaborat. Cu toate acestea, continuă să se mențină o tendință ce confirmă lipsa unor concepții unitare asupra mai multor aspecte ale acestei acțiuni procesuale, în special în ceea ce privește scopul și esența sa. Într-o accepțiune generală, prezentarea pentru recunoaștere poate fi definită ca o acțiune procesuală (de urmărire penală) efectuată în vederea identificării (recunoașterii) unui obiect care are legătură cu evenimentul infracțional[1, p. 43].

După natura sa, prezentarea spre recunoaștere este o acțiune procesuală pe parcursul căreia, unei persoane i se prezintă alte persoane sau obiecte cu scopul constatării asemănarilor sau deosebirilor cu persoanele sau obiectele observate anterior, în împrejurări care au legătură cu fapta examinată[2, p. 213]. Esența prezentării spre recunoaștere este un mecanism psihologic ce constă în compararea, prin metoda suprapunerii, imaginii (caracteristicile individuale), obiectului memorat anterior cu imaginea obiectului prezentat [3, p. 261].

2. Materiale și metode

Baza teoretico-metodologică a cercetării privind esența, sarcinile și scopul prezentării spre recunoaștere în procesul penal este constituită din ansamblul conceptelor, principiilor și teoriilor fundamentale dezvoltate în doctrina dreptului procesual penal, coroborate cu

reglementările legale în vigoare și cu practica judiciară relevantă în această materie. Cercetarea se înscrie într-un demers științific riguros, structurat pe două componente esențiale și complementare: fundamentul teoretic și instrumentarul metodologic.

I. Fundamentul teoretic

Fundamentul teoretic al cercetării este constituit din:

a) Teoriile generale ale probei și ale mijloacelor de probă, în special cele referitoare la procedeele probatorii, la funcțiile acestora în mecanismul de administrare a probelor și la rolul lor determinant în aflarea adevărului în procesul penal. Aceste teorii au fost analizate din perspectiva contribuției lor la configurarea cadrului conceptual al prezentării spre recunoaștere ca procedeu probatoriu distinct, cu natură juridică proprie și funcții specifice în economia procesului penal.

b) Doctrina dreptului procesual penal – atât cea națională, cât și cea comparată –, valorificată în scopul identificării și sistematizării principalelor abordări teoretice privind esența juridică, sarcinile funcționale și finalitatea procesuală a prezentării spre recunoaștere. Au fost integrate contribuțiile reprezentative ale autorilor din domeniul dreptului procesual penal care au tratat această instituție din perspectiva teoriei probelor, a garanțiilor procesuale și a principiilor fundamentale ale procesului penal echitabil.

c) Reglementările legale naționale și internaționale aplicabile în materia administrării probelor, inclusiv normele procesual-penale care guvernează efectuarea prezentării spre recunoaștere, interpretate în lumina principiilor legalității, contradictorialității și aflării adevărului. Aceste reglementări au constituit suportul normativ indispensabil pentru evaluarea conformității practicii judiciare cu exigențele procedurale și cu standardele dreptului la un proces echitabil.

d) Practica judiciară relevantă, valorificată ca sursă complementară de cunoaștere și ca instrument de verificare a eficienței aplicative a normelor procesual-penale. Jurisprudența în materie a permis identificarea disfuncționalităților procedurale, a erorilor de identificare și a riscurilor de viciere a probelor obținute prin intermediul prezentării spre recunoaștere, oferind astfel un suport empiric cercetării teoretice.

II. Instrumentarul metodologic

Din punct de vedere metodologic, cercetarea se întemeiază pe o combinație de metode științifice specifice științelor juridice, selectate și aplicate în funcție de natura obiectului de studiu:

e) Metoda analizei și sintezei, utilizată pentru examinarea detaliată a componentelor structurale ale prezentării spre recunoaștere – condiții de admisibilitate, procedură de desfășurare, valoare probatorie – și pentru integrarea acestora într-o viziune unitară și coerentă asupra instituției.

f) Metoda logico-juridică, prin intermediul căreia au fost examinate relațiile de cauzalitate, conexiune și condiționare dintre normele procesual-penale aplicabile și efectele lor practice în cadrul urmăririi penale și al judecării.

g) Metoda comparativă, aplicată în scopul identificării similitudinilor și diferențelor existente între reglementările și practicile judiciare din diferite sisteme de drept procesual penal în materia prezentării spre recunoaștere, cu accent pe garanțiile procesuale și pe standardele de fiabilitate a identificării.

h) Metoda interpretării sistematice și teleologice a normelor de drept procesual penal, utilizată pentru înțelegerea sensului și finalității reglementărilor aplicabile prezentării spre recunoaștere în contextul mai larg al sistemului probator și al principiilor fundamentale care guvernează procesul penal.

3. Discuții și rezultate obținute

Analiza definițiilor acestui act procesual, existente în literatura de specialitate permite să concluzionăm că autorii includ în conținutul său atât temeiurile juridice, cât și scopul, precum și modul de desfășurare, indicând totodată cercul obiectelor care pot fi prezentate pentru recunoaștere. În mare parte, aceste definiții coincid și nu conțin deosebiri esențiale. Se impune, însă, să ne oprim asupra unor poziții și aspecte de principiu. Or, se menționează că scopul prezentării pentru recunoaștere poate consta în: recunoaștere; identificare vizuală; identificare; echivalare (asociere); stabilirea asemănării sau a deosebirii; determinarea apartenenței de grup ori de gen. Pentru a clarifica care dintre aceste categorii reflectă scopul real al acestei acțiuni procesuale, ele trebuie analizate atât din perspectiva sensului general acceptat, cât și a statutului lor categorial în cadrul criminalisticii.

În primul rând, termenii „recunoaștere”, „identificare vizuală”, „identificare” și „echivalare (asociere)” pot desemna atât un anumit proces (în calitate de sistem de acțiuni realizate într-o anumită succesiune), cât și rezultatul acestuia („obiectul a fost identificat”)[4, p. 415, 582, 1192].

Recunoașterea reprezintă procesul și rezultatul raportării, atribuirii obiectului prezentat la o imagine psihică determinată, formată anterior[5, p. 510]. Autorul M. S. Șeher definește procesul recunoașterii ca „o activitate a raportării obiectului prezentat la o anumită clasă (categorie) cunoscută, fixată în memorie”[6, p. 6]. Identificarea reprezintă recunoașterea a ceva sau a cuiva; echivalarea (asocierea) cu cineva ori cu ceva anume[7, p. 129]. În literatura de specialitate din România, se menționează despre identificarea persoanelor și a obiectelor (*procedeu probatoriu, similar cu prezentarea spre recunoaștere, reglementată la art. 116 și 117 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova – n.n.*), aceasta fiind un procedeu probatoriu prin care se urmărește clarificarea împrejurărilor cauzei și care constă în recunoașterea persoanelor sau obiectelor de către diverși subiecți procesuali (martori, subiecți procesuali principali, părți în proces)[8, p. 527]. În acest sens, în opinia lui M. Udroui, „Identificarea persoanelor sau obiectelor constituie un procedeu probatoriu fundamental al procesului penal, fiind deseori utilizat de către organele de urmărire penală în stadiile incipiente ale urmăririi penale și având ulterior un rol hotărâtor în soluționarea definitivă a acțiunii penale”[9, p. 417].

Identificarea judiciară constituie o activitate indisolubil legată de împlinirea actului de justiție și de prevenire a fenomenelor antisociale. Descoperirea infractorilor, probarea comiterii unor fapte penale și a vinovăției, determinarea împrejurărilor în care s-a produs, precum și a altor situații, reclamă în mod necesar stabilirea identității persoanelor și obiectelor[10, p. 1].

Recunoașterea reprezintă o formă de identificare bazată pe imagini mentale. Asemănarea nu echivalează cu identitatea și nici cu coincidența; asemănarea reprezintă o similitudine aproximativă, chiar îndepărtată, bazată pe caracteristici superficiale. În dreptul procesual penal și în criminalistică sunt necesare definiții precise, exprimate prin concepte neechivoce: coincidență, egalitate, identitate, uniformitate. Se evidențiază astfel legătura dintre definițiile prezentate, care arată că recunoașterea – identificarea vizuală –

identificarea – echivalarea (asocierea) au același înțeles, fiind folosite ca termeni sinonimi, la fel cum sunt sinonime și cuvintele „grup” – „gen”.

Se evidențiază definiții ale căror autori consideră că scopul prezentării pentru recunoaștere poate fi stabilirea identității sau a diferenței obiectului prezentat față de cel perceput anterior de către persoana care recunoaște. Această poziție este împărtășită de numeroși autori[11, p. 269]. De asemenea, autorii numeroaselor comentarii științifico-practice la legea procesuală penală subliniază că prezentarea pentru recunoaștere se efectuează pentru a stabili identitatea sau diferența față de o persoană sau obiect observat anterior[12, p. 539; 13, p. 411; 14, p. 374].

Din punctul nostru de vedere, includerea în definiția prezentării pentru recunoaștere a stabilirii diferenței dintre obiecte ca scop independent nu este justificată. În primul rând, un astfel de scop contrazice esența procesului de recunoaștere (a recunoaște înseamnă a stabili că obiectul prezentat este același cu cel observat anterior de persoana care recunoaște). Specificitatea cercetării judiciare constă tocmai în faptul că aceasta urmărește determinarea individualității obiectului, și nu stabilirea unei alternative.

În al doilea rând, stabilirea identității obiectului implică de la început, în mod necesar, diferențierea acestuia față de toate celelalte obiecte. În cadrul prezentării pentru recunoaștere ca acțiune procesuală, nu se pune niciodată sarcina de a stabili diferența obiectului, adică de a recunoaște că nu este același obiect. Dacă s-ar admite că o astfel de situație este posibilă, atunci sarcina diferențierii s-ar transforma într-o acțiune experimentală, o formă de experiment judiciar, de exemplu, pentru verificarea capacității de a distinge semnalele semaforului. Prin urmare, stabilirea diferențelor între obiectele prezentate pentru recunoaștere ca scop separat este inutilă.

Următorul grup de definiții este unit de faptul că, în calitate de scop al acestei acțiuni procesuale, este stabilirea identității, a asemănării (determinarea apartenenței la un grup) sau a diferenței obiectului prezentat față de cel perceput anterior de persoana care recunoaște[15, p. 73; 16, p. 404; 17, p. 299; 18, p. 110].

Surprinde punctul de vedere conform căruia prezentarea pentru recunoaștere s-ar efectua în general doar pentru stabilirea „asemănărilor și diferențelor”[19, p. 189]. O asemenea opinie nu este compatibilă nici cu principiile științifice ale teoriei identificării, nici cu obiectivul probatorului în procesul penal, care, după definiția inspirată a lui V. Ia. Koldin, „constă în stabilirea obiectului căutat – a unui obiect material unic, legat de evenimentul infracțional”[20, p. 24].

Cercetătorul N. A. Moiseev subliniază că „obiectul prezentat pentru recunoaștere trebuie să posedă anumite semne caracteristice sau trăsături proprii, specifice numai lui și nu întregii specii sau tipurilor de obiecte. Aceste semne și trăsături permit diferențierea sa dintre obiectele similare și, în consecință, identificarea lui. Atunci când, din materialele dosarului, rezultă că recunoașterea este imposibilă din cauza lipsei trăsăturilor distinctive ale obiectului, efectuarea acestei acțiuni de urmărire penală nu are sens. De exemplu, nu se poate recunoaște făina furată dintr-un depozit fără ambalaj sau un lichid incolor”[1, p. 49].

În opinia profesorului I. Dolea, „La prezentarea spre recunoaștere a obiectelor trebuie ținut cont de faptul că sunt omogene nu numai obiectele care au aceeași denumire și destinație, dar și aceleași dimensiuni, forme, modele, culori, tipuri”. Același autor susține că „nu este rațional a se efectua o prezentare spre recunoaștere dacă lipsesc anumite calități distinctive ale obiectului (de exemplu, prezentarea cerealelor sustrase fără un anumit ambalaj”[2, p. 216].

Se consideră că lista acestor obiecte este destul de extinsă, incluzând cazurile în care, ca probe materiale, apar obiecte de producție în serie, care practic nu prezintă urme de utilizare, reparații sau depozitare. Nu este recomandat să se prezinte pentru recunoaștere, de exemplu, aparatură casnică sau electronică, deoarece recunoașterea, adică identificarea, acesteia este practic imposibilă. Persoana care recunoaște poate doar să confirme că obiectul sustras este exact același model sau tip. În schimb, dacă partea vătămată indică existența unor defecțiuni sau urme de reparații pe asemenea obiecte, ofițerul de urmărire penală poate și trebuie să le descopere și să le înregistreze, dar nu în cadrul prezentării spre recunoaștere, ci în timpul desfășurării unei alte acțiuni de urmărire penală (de exemplu, cercetare la fața locului sau audiere)[1, pp. 49-50].

A. Ia. Dubinski subliniază că „...nu trebuie prezentat spre recunoaștere, de exemplu, un costum complet nou, fabricat în serie”[21, p. 64]. O poziție similară este susținută de A. A. Levi: „nu este oportun să se prezinte obiecte de același model sau marcă, care nu prezintă niciun fel de trăsături distinctive; în astfel de cazuri, recunoașterea este imposibilă”[22, p. 63]. În această privință, B. T. Bezlepkin se exprimă categoric, afirmând că „nu poate fi vorba despre recunoașterea obiectelor furate dacă acestea fac parte dintr-un lot mare de marfă”[23, p. 270].

Regulile procesuale privind prezentarea spre recunoaștere, în special cerința de selecție a obiectelor pentru recunoaștere, nu permit punerea persoanei care recunoaște sarcina de a determina apartenența la un grup (gen, specie, tip) a obiectului, deoarece acesta trebuie să fie prezentat printre obiecte omogene, iar persoana supusă recunoașterii – printre persoane asemănătoare ca aspect (art. 116 alin. 3 și art. 117, alin. 3 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova)[24]. Cu alte cuvinte, ofițerul de urmărire penală este cel care trebuie să rezolve sarcina de creare a unui grup omogen de obiecte, adică să stabilească apartenența la un anumit grup a obiectelor prezentate.

Prezentarea pentru recunoaștere a unui obiect în scopul stabilirii apartenenței sale la un grup (ca obiectiv final) nu este, din punctul nostru de vedere, justificată. Trebuie avut în vedere că normele procesual-penale definesc raționalitatea și eficiența aplicării anumitor mijloace și metode din perspectiva consumului timpului de muncă în soluționarea sarcinilor procesului penal. Eficiența în investigare se realizează printr-un sistem diversificat de măsuri și este asigurată prin alegerea și aplicarea celor mai adecvate proceduri, mijloace și metode, corespunzătoare situației de urmărire penală, care permit îndeplinirea sarcinilor concrete ale cercetării faptei în mod optim. Aceasta poate fi realizată, în primul rând, prin efectuarea celei mai eficiente acțiuni de urmărire penală în situația dată și, în al doilea rând, prin utilizarea cât mai corespunzătoare a timpului, eforturilor și resurselor.

Ce observăm, însă, în cazul rezolvării sarcinii de stabilire a apartenenței la grup a obiectului în cadrul prezentării spre recunoaștere: concluzia obținută nu are o valoare probatorie independentă, iar cheltuielile (de timp și materiale) pentru organizarea desfășurării acestei acțiuni procesuale sunt considerabile. Din perspectiva economiei procesuale, poate fi considerat acest demers rațional? Probabil că nu. În cele din urmă, informațiile privind trăsăturile de grup ale obiectului observat pot fi obținute în cadrul audierii, adică prin acțiuni textuale, și nu prin prezentarea efectivă și nemijlocită a obiectului.

Astfel, discuțiile din literatura de specialitate privind definirea scopului prezentării pentru recunoaștere sunt artificiale, deoarece poziția susținătorilor unei interpretări extinse este pur teoretică, fără a contribui la clarificarea teoriei criminalistici și a procesului penal, precum și a activității practice a organelor de urmărire penală. Din perspectiva logicii și a abordării metodologice, au dreptate acei cercetători care consideră că scopul prezentării spre

recunoaștere constă în stabilirea identității[25, p. 373]. Deci, termenul „apartenență la grup” nu este potrivit pentru definirea scopului prezentării spre recunoaștere, deoarece direcția sa procesuală vizează exclusiv stabilirea identității. Persoanei care recunoaște i se pune întotdeauna sarcina de recunoaștere, iar eventualele concluzii negative sau intermediare nu modifică conținutul acestei sarcini. La baza acestei acțiuni procesuale stă utilizarea capacității psihice de recunoaștere, inerentă omului, iar reglementarea sa procesuală are scopul de a asigura credibilitatea actului de recunoaștere.

Să ne referim la un alt aspect, care reflectă esența prezentării spre recunoaștere. Legiuitorul, definind pentru prima dată esența prezentării spre recunoaștere, dispunea de dezvoltări științifice destul de ample ale criminaliștilor privind premisele și temeiurile psihologice ale actului de recunoaștere, precum și despre cadrul (spectrul) obiectelor supuse recunoașterii. Cu toate acestea, a fost aleasă o cerință nu tocmai precisă și neechivocă față de obiectul recunoașterii – persoana care recunoaște trebuia să fi văzut anterior obiectul.

Este evident că utilizarea termenului „a vedea, a observa” nu cuprinde toate tipurile posibile de percepție a realității obiective de către om. Persoana poate vedea (observa) obiectul de interes pentru investigație și să rețină trăsăturile și caracteristicile sale distinctive. Totuși, ea poate să nu vadă direct o persoană, dar să audă cu atenție vocea sau vorbirea acesteia, remarcând caracteristicile care ulterior îi vor permite să recunoască persoana respectivă.

Dezvoltarea ulterioară a acestei chestiuni nu a avut succes: în art. 116 alin. 1 și art. 117 alin. 1 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova, legiuitorul continuă să se refere la prezentarea spre recunoaștere a unei persoane, a unui obiect, pe care persoana care recunoaște le-a văzut anterior. O astfel de poziție creează anumite coliziuni în probatoriu, care, din perspectiva logicii formale, ar trebui excluse din categoria probelor admisibile.

Practica de urmărire penală este bogată în exemple în care partea vătămată (sau martorul) nu a reținut trăsăturile fizice ale infractorului, ci vocea și modul de exprimare verbală ale acestuia. În astfel de cazuri, dacă sunt respectate condițiile și cerințele legii, ofițerii de urmărire penală au efectuat prezentarea spre recunoaștere a persoanei pe baza trăsăturilor vocii și ale vorbirii. Acest lucru nu contravine normei legale, deoarece legiuitorul nu definește trăsăturile concrete după care o persoană poate fi recunoscută, și nici principiilor științifice ale procesului psihofiziologic de recunoaștere, al cărui fundament în reprezintă capacitatea firească a omului de a percepe diverse semne și caracteristici ale obiectelor și fenomenelor lumii materiale.

Astfel, considerăm justificat să insistăm asupra propunerii anterior formulate de numeroși cercetători, și anume de a aduce o modificare în redactarea alin. (1) al art. 116 și alin. (1) art. 117 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova, prin înlocuirea cuvântului „văzut” cu „perceput”, astfel încât textul articolelor vizate urmează să aibă următorul conținut: „Persoanele care recunosc sunt audiate în prealabil cu privire la circumstanțele în care au perceput persoana sau obiectul prezentat spre recunoaștere, precum și cu privire la semnele și trăsăturile în baza cărora pot efectua recunoașterea.” Această corectare va permite reflectarea mai completă a practicii reale de prezentare a persoanelor spre recunoaștere în procesul penal, atât pe baza trăsăturilor anatomice, cât și a celor dinamice.

Problema precizării obiectelor prezentate spre recunoaștere este direct legată de înțelegerea esenței obiectului identificabil (de identificat) în criminalistică. Din acest motiv, cercetătorii care studiază teoria și practica prezentării pentru recunoaștere raportează

obiectele supuse recunoașterii în trei aspecte: 1) orice obiecte accesibile percepției senzoriale și cunoașterii raționale a omului; 2) obiecte ale identificării criminalistice; 3) obiecte ale prezentării spre recunoaștere ca formă de identificare și acțiune de urmărire penală.

Trebuie menționat că, până în prezent, în știința juridică nu există un consens între cercetători privind posibilitatea și acceptabilitatea cercetării unui obiect în diferitele sale forme de reprezentare (fixat material, mental, descris) în cadrul identificării în procesul investigației judiciare (la urmărirea penală, în procesul efectuării expertizelor judiciare și la examinarea cauzelor penale în instanța de judecată). Totuși, prevalează tendința de extindere a cercului acestor obiecte, inclusiv a obiectelor prezentate spre recunoaștere. Această tendință se explică, în mare parte, prin lipsa cunoașterii specificului cercetării mai multor obiecte, particularităților, proprietăților și trăsăturilor lor, precum și a mecanismului formării urmelor, precum și a altor factori[1, p. 57].

Nivelul contemporan al cunoștințelor criminalistice permite o reconsiderare critică a pozițiilor formulate acum mai bine de 70 de ani, conform cărora „se poate identifica orice, sau cel puțin: evenimente, fenomene, animale, persoane, obiecte cu determinare exterioară, precum și substanțe lichide sau gazoase, pulberi, ale căror proprietăți sunt studiate prin reprezentările lor material-fixate sau ideale”[26, p. 199].

Așa cum se știe, omul este capabil să perceapă orice obiecte materiale și fenomene ale lumii înconjurătoare, precum și genurile și tipurile acestora, cantitățile și calitățile, segmentele de spațiu și perioadele de timp, ființa umană în ansamblu și anumite trăsături ale acesteia, acțiuni exterioare și acte psihice interne ale persoanei, formulând raționamente și concluzii corespunzătoare. În cadrul probatoriului, aceste procese sunt denumite, din perspectiva criminalisticii, diagnostică și identificare. Cu alte cuvinte, obiectele menționate se regăsesc în cadrul diagnosticii, iar doar o parte mai mică dintre ele reprezintă obiecte implicate în procesul de identificare.

Ca obiect care poate fi identificat nu poate fi considerat oricare obiect material, ci doar cel cu o formă exterioară stabilă. Prin urmare, nu pot fi identificate (prin nici o formă de identificare) materialele și substanțele în diferitele lor stări de agregare (cu excepția substanțelor de origine biologică), deoarece, de regulă, este vorba doar despre separarea unui anumit volum sau masă a materialului.

În acest context, recunoașterea unei persoane nu este posibilă pe baza pielii unor părți ale corpului său, a proprietăților părului, a mirosului emanat de haine, lenjerie sau încălțăminte, deoarece persoana care recunoaște poate doar constata existența anumitor trăsături (calități) ale individului, cum ar fi, de exemplu: păr lung, moale, creț; pielea mâinilor uscată, aspră; miros de tutun, parfum, cremă pentru încălțăminte etc. Însă chiar și o asemenea combinație relativ largă de trăsături nu poate fi caracteristică numai unui singur individ, ceea ce înseamnă că nu poate fi vorba despre identificare. Din punctul de vedere a mai multor autori (Panfilov P. B., Serghievshii D. A., Starovoitov V. I.), „trebuie respinsă categoric posibilitatea de a prezenta spre recunoaștere o persoană pe baza trăsăturilor olfactive. Totuși, dacă o astfel de identificare se realizează sub forma unei expertize odorologice cu utilizarea unui câine-biodetector (câine), aceasta este științific justificată și legală, utilizându-se criterii obiective și diferite pentru selectarea trăsăturilor identificatoare ale obiectelor comparate”[27, p. 238].

Pe de o parte, se poate afirma că obiectele supuse identificării, în ambele sale forme, sunt aceleași, însă, pe de altă parte, sunt diferite. În majoritatea cazurilor, obiectul poate fi identificat doar prin efectuarea unei expertize judiciare. De exemplu, pentru stabilirea autorului unui manuscris este necesară doar cercetarea prin prisma expertizei, chiar dacă

trăsăturile scrisului de mână sunt percepute vizual. Totuși, identificarea și evaluarea trăsăturilor care individualizează scrisul de mână, în mod calificat, corect și obiectiv, poate fi realizată doar de o persoană competentă – un specialist în acest domeniu al cunoștințelor științifice, adică de un expert.

Astfel, ambele forme de identificare, atât pe baza reprezentărilor material-fixate, cât și pe baza imaginilor mentale, urmăresc același algoritm al procesului de cercetare și al operațiilor logice și sunt echivalente din punctul de vedere al importanței concluziei obținute. Totuși, trebuie avut în vedere că a doua formă are un caracter subiectiv.

Împărțind poziția lui M. Ia. Segai privind posibilitățile limitate ale conștiinței de a reflecta proprietățile obiectelor materiale ale lumii, considerăm de asemenea că trebuie limitat cercul obiectelor supuse identificării în forma recunoașterii la proprietăți percepute direct de organele de simț, adică obiecte unice, precum persoane, cadavre, obiecte[28, p. 130].

Legiuitorul, soluționând problema obiectelor prezentate pentru recunoaștere, a manifestat mai multă prudență decât criminaliștii, recunoscând ca atare doar persoanele și obiectele. Această listă este, în mare parte, recunoscută unanim ca fiind neconformă cu posibilitățile reale ale capacității de recunoaștere umane. Totuși, definirea cercului obiectelor prezentate spre recunoaștere exclusiv pe baza a ceea ce poate fi perceput de om conduce la extinderea și universalizarea acestei acțiuni, contrar posibilităților reale ale procedurii vizate. Aceasta, la rândul său, duce la neglijarea modului și ordinii stricte de desfășurare a prezentării spre recunoaștere, stabilite prin lege pentru a asigura obiectivitatea și credibilitatea actului de recunoaștere. Poziția multor criminaliști privind obiectele și persoanele prezentate spre recunoaștere se bazează pe posibilitatea procesului psihic de recunoaștere în sine, fără a ține cont de cerințele procesuale privind modul de prezentare a obiectelor și persoanelor, prevăzute în art. 116 și 117 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova.

Astfel, terenul sau încăperile propuse ca obiecte pentru prezentarea spre recunoaștere nu corespund regulilor procesuale care reglementează această acțiune procesuală. Cu alte cuvinte, proprietățile unui astfel de obiect împiedică efectuarea prezentării spre recunoaștere în condițiile prevăzute de lege, adică printre obiecte omogene. De exemplu, imobilitatea obiectului nu permite realizarea recunoașterii conform metodei prevăzute de lege. Încălcarea modului de prezentare pentru recunoaștere (de exemplu, prezentarea obiectelor în momente diferite) duce la recunoașterea rezultatelor ca fiind inadmisibile.

Proprietățile menționate mai sus sunt interdependente, dar nu de neînlocuit și nu pot avea semnificație independentă: anumite obiecte unice pot fi prezentate spre recunoaștere, dar nu există obiecte omogene pentru ele; clădirile tipice nu pot fi prezentate simultan, deși cerința de omogenitate ar putea fi respectată. Aceste observații nu înseamnă că obiectele cu astfel de proprietăți nu pot fi obiecte ale recunoașterii. Pot fi, dar în alte forme procesuale. Deoarece prezentarea pentru recunoaștere reprezintă o formă specială, dar nu singura, de echivalare procesuală, se recomandă să se facă o distincție între obiectele prezentate spre recunoaștere și obiectele supuse altor forme de identificare în cadrul urmăririi penale.

Prezentarea spre recunoaștere nu este singura formă de recunoaștere. Este evident că aceasta este potrivită doar în situațiile în care pot fi respectate cerințele procesual-penale privind obiectele și condițiile de prezentare spre recunoaștere. Diversitatea situațiilor de urmărire penală și a datelor inițiale impune îmbinarea proceselor de recunoaștere cu alte acțiuni procesuale. De exemplu: anumite obiecte sau documente pot fi prezentate unei persoane în cadrul audierii; ofițerul de urmărire penală are dreptul să invite partea vătămată sau proprietarul obiectelor să participe la percheziția efectuată la bănuț/învinut, pentru

recunoașterea obiectelor sau bunurilor sustrase. În timpul efectuării percheziției, ofițerul de urmărire penală, în căutarea probelor materiale, trebuie să compare trăsăturile obiectelor descoperite cu cele menționate în descrierea obiectului sustras (în procesul-verbal al audierii părții vătămate sau martorului, în fișa de evidență a obiectului sustras). În aceste cazuri, recunoașterea reprezintă un element integrant al unei alte acțiuni procesuale efectuate.

În anumite cazuri, acțiunea de identificare poate fi realizată prin cercetarea la fața locului. De exemplu, identitatea victimei poate fi stabilită prin compararea imaginii de pe fotografia din actul de identitate găsit asupra sa cu fața cadavrului descoperit. Concluzia privind identitatea poate fi trasă numai dacă ofițerul de urmărire penală descrie în procesul-verbal al acțiunii procesuale, în detaliu, prin metoda portretului verbal, trăsăturile fizice ale cadavrului descoperit și trăsăturile feței din fotografia respectivă și le compară între ele. În aceste cazuri, rezultatele obținute sunt evaluate, apreciate împreună cu alte circumstanțe stabilite în cadrul desfășurării acțiunii principale de urmărire penală[1, pp. 67-68].

Astfel, decizia ofițerului de urmărire penală de a efectua o anumită acțiune procesuală, inclusiv prezentarea spre recunoaștere, trebuie să fie dictată de obiectivele urmărite, de conținutul datelor inițiale disponibile, de absența oricăror impedimente în desfășurarea acțiunii (interdicții legale, obstacole de fapt, considerente de oportunitate tactică) și de posibilitatea reală de efectuare a acesteia.

Se știe că același fapt poate fi stabilit prin efectuarea diferitelor acțiuni de urmărire penală, iar în unele cazuri realizarea uneia dintre ele împiedică desfășurarea alteia (de exemplu, efectuarea unei confruntări între bănuț și martor exclude ulterior prezentarea bănuțului pentru recunoaștere aceluia martor) sau o face inutilă, adică neavantajoasă și din perspectiva economiei de timp. Specificitatea recunoașterii ca proces psihic obligă ofițerul de urmărire penală, atunci când alege prezentarea spre recunoaștere și stabilește forma procesuală a acesteia, să țină cont de numeroși alți factori. De exemplu, este foarte important să se clarifice natura, caracterul interacțiunii anterioare dintre persoana care recunoaște și obiectul recunoașterii, deoarece aceasta determină, în mare măsură, forma procesului de recunoaștere.

Analiza legii și studiul esenței recunoașterii ca mecanism și proces de identificare, adică a ansamblului de procese psihice succesive, conduc la concluzia că acțiunea procesuală (de urmărire penală) reglementată de lege – prezentarea spre recunoaștere – reprezintă doar una dintre modalitățile posibile de utilizare a capacității de recunoaștere a omului pentru identificarea obiectelor în scopul obținerii probelor judiciare[1, p. 68].

4. Concluzii și recomandări

Scopul prezentării spre recunoaștere constă în stabilirea identității între imaginea mentală reținută în memoria persoanei care recunoaște și unul dintre obiectele prezentate pentru a fi recunoscute. Prezentarea unui obiect pentru recunoaștere cu scopul stabilirii apartenenței sale la un grup (similarității) nu este justificată. Persoanei care recunoaște i se pune sarcina de recunoaștere, iar eventualele concluzii negative sau intermediare nu modifică conținutul acestei sarcini. La baza acestei acțiuni de urmărire penală stă utilizarea capacității psihice de recunoaștere, inerentă omului, iar reglementarea sa procesuală are scopul de a asigura credibilitatea actului de recunoaștere.

Urmează a fi efectuate modificări în textul alin. (1) al art. 116 și în alin. (1) al art. 117 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova, aici urmând să se regăsească următoarea formulare: „Persoanele care recunosc sunt audiate în prealabil cu privire la

circumstanțele în care au perceput persoana sau obiectul prezentat spre recunoaștere, precum și cu privire la semnele și trăsăturile în baza cărora care pot efectua recunoașterea”.

Cercul obiectelor prezentate spre recunoaștere trebuie stabilit nu doar pe baza capacității firești a omului de a recunoaște obiectele materiale, ci și în conformitate cu modul și ordinea strict prevăzute de lege pentru desfășurarea acestei acțiuni de urmărire penală, care asigură obiectivitatea și credibilitatea actului de recunoaștere.

Prezentarea pentru recunoaștere nu este singura formă de recunoaștere. La acțiunile procesuale de identificare pot fi incluse și alte acțiuni precum cercetarea la fața locului, examinarea corporală, percheziția, ridicarea de obiecte, verificarea declarațiilor la locul infracțiunii, experimentul judiciar. În aceste cazuri, recunoașterea reprezintă un element integrant al acțiunii procesuale efectuate.

Conflicts of Interest: The authors declare no conflict of interest.

Referințe bibliografice:

- Moiseev NA. (2006) Kriminalisticheskoe obespechenie predyavleniya lichnosti dlya opoznaniya pri rassledovanii prestupleniy. Dis. ... kand. jurid. nauk. Moskva. 212 p. (Моисеев, Н. А. Криминалистическое обеспечение предъявления личности для опознания при расследовании преступлений. Дис. ... канд. юрид. наук. Москва, 2006. 212 с.)
- Dolea Ig, Roman D, Vizdoagă T, Sedlețchi Iu, et al (2005) Codul de procedură penală: Comentariu. Ed. Cartier Juridic, Chișinău.
- Osoianu T, Ostavciuc D, Odagiu Iu, Rusnac C (2020) Tactica acțiunilor de urmărire penală. Ed. Cartea Militară, Chișinău.
- Oprea I, Panfil C-G, Radu R, Zăstroiu V. (2006) Noul dicționar universal al limbii române, 2nd edn. Ed. Litera Internațional, București.
- Enikeev MI (1996) Osnovy obshchey i yuridicheskoy psikhologii. Yurist, Moskva. (Еникеев, М. И. Основы общей и юридической психологии. Москва: Юрист, 1996. 630 с. ISBN 5-7357-0062-6.)
- Shekhter MS (1981) Zritelnoe opoznanie: Zakonomernosti i mekhanizmy. Moskva. (Шехтер, М. С. Зрительное опознание: Закономерности и механизмы. Москва, 1981. 264 с.)
- Petrovskiy AV, Yaroshevskiy MG (eds) (1990) Psikhologiya: Slovar. Moskva. (Психология: Словарь. Под ред. А. В. Петровского и М. Г. Ярошевского. Москва, 1990. 494 с. ISBN 5-250-00364-8.)
- Neagu I, Damaschin M (2020) Tratat de procedură penală. Partea generală. Ed. Universul Juridic, București
- Udroiu M (coord) (2015) Codul de procedură penală. Comentariu pe articole. Art. 1–603, vol 1. Ed. C. H. Beck, București.
- Ionescu L, Sandu D (2011) Identificarea criminalistică, 2nd edn. Ed. C. H. Beck, București.
- Grinenko AV (ed) (2004) Ugolovnyy protsess: Uchebnik dlya vuzov. Moskva. (Уголовный процесс: Учебник для вузов. Отв. ред. А. В. Гриненко. Москва, 2004. 293 с. ISBN 5-89123-866-7.)
- Sukharev AY (ed) (2004) Kommentariy k Ugolovno-protsessualnomu Kodeksu Rossiyskoy Federatsii. Norma, Moskva. (Комментарий к Уголовно-процессуальному Кодексу Российской Федерации. Под ред. А. Я. Сухарева. Москва: Норма, 2004. 1102 с. ISBN 5-89123-823-3.)
- Kozak DN, Mizulina EB (eds) (2002) Kommentariy k Ugolovno-protsessualnomu Kodeksu Rossiyskoy Federatsii. Moskva. (Комментарий к Уголовно-процессуальному Кодексу Российской Федерации. Под ред. Д. Н. Козака и Е. Б. Мизулиной. Москва, 2002. 1039 с. ISBN 5-7975-0564-9.)
- Lebedev VM (ed) (2004) Nauchno-prakticheskiy kommentariy k Ugolovno-protsessualnomu Kodeksu Rossiyskoy Federatsii. Spark, Moskva. (Научно-практический комментарий к Уголовно-процессуальному Кодексу Российской Федерации. Под ред. В. М. Лебедева. Москва: Спарк, 2004. 1150 с. ISBN 5-88914-188-0.)
- Sementsov VA (2003) Sledstvennyye deystviya. Izd-vo Uralskaya gosudarstvennaya yuridicheskaya akademiya, Ekaterinburg. (Семенов, В. А. Следственные действия. Екатеринбург: Изд-во «Уральская государственная юридическая академия», 2003. 85 с.)
- Lupinskaya PA (ed) (2003) Ugolovno-protsessualnoe pravo Rossiyskoy Federatsii: Uchebnik. Yurist, Moskva. (Уголовно-процессуальное право Российской Федерации: Учебник. Отв. ред. П. А. Лупинская. Москва: Юрист, 2003. 795 с. ISBN 5-7975-0590-8.)

17. Khimicheva OV (ed) (2004) Ugolovno-protsessualnoe pravo: Uchebnik dlya vuzov. Zakon i pravo, Moskva. (*Уголовно-процессуальное право: Учебник для вузов. Под ред. О. В. Химичевой. Москва: Закон и право, 2004. 527 с. ISBN 5-238-00693-4.*)
18. Sheyfer SA (2004) Sledstvennyye deystviya. Osnovaniya, protsessualnyy poryadok i dokazatelstvennoe znachenie. Moskva. (*Шейфер, С. А. Следственные действия. Основания, процессуальный порядок и доказательственное значение. Москва, 2004. 183 с. ISBN 5-93295-142-7.*)
19. Mikhaylov VA (ed) (2006) Kurs ugolovnogo sudoproizvodstva: Uchebnik, vol 2. Dosudebnoe i sudebnoe proizvodstvo. MPSI, Moskva; MODEK, Voronezh. (*Курс уголовного судопроизводства: Учебник. В 3-х томах. Под ред. В. А. Михайлова. Москва: МПСИ; Воронеж: МОДЭК, 2006. Том 2. Досудебное и судебное производство. 854 с. ISBN 5-89395-715-6.*)
20. Koldin VYa (1969) Identifikatsiya i ee rol v ustanovlenii istiny po ugolovnym delam. Moskva. (*Колдин, В. Я. Идентификация и ее роль в установлении истины по уголовным делам. Москва, 1969. 149 с.*)
21. Dubinskiy AYa (1987) Proizvodstvo predvaritelnogo rassledovaniya organami vnutrennikh del. Kiev. (*Дубинский А. Я. Производство предварительного расследования органами внутренних дел. Киев, 1987. 84 с.*)
22. Selivanov NA (ed) (2001) Spravochnaya kniga kriminalista. Moskva. (*Справочная книга криминалиста. Рук. авт. кол-ва Н. А. Селиванов. Москва, 2001. 714 с. ISBN 5-89123-238-3.*)
23. Bezlepkin BT (2004) Ugolovnyy protsess Rossii. Moskva. (*Безлепкин Б. Т. Уголовный процесс России. Москва, 2004. 730 с. ISBN 5-7975-0672-6.*)
24. Codul de procedură penală al Republicii Moldova. Legea Republicii Moldova nr. 122-XV din 14 martie 2003. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 104–110 (2003). În vigoare din 12 iunie 2003.
25. Belkin RS, Lifshits EM (1997) Taktika sledstvennykh deystviy. Novyyu yurist, Moskva. (*Белкин Р. С. и Е. М. Лифшиц. Тактика следственных действий. Москва: Новый юрист, 1997. 176 с. ISBN 5-7858-0020-9.*)
26. Shlyakhov AR (1970) Ponyatie kriminalisticheskoy identifikatsii v svete dialekticheskoy teorii poznaniya. In: Nekotorye voprosy borby s prestupnostyu. Alma-Ata, pp 195–207. (*Шляхов, А. Р. Понятие криминалистической идентификации в свете диалектической теории познания. В: Некоторые вопросы борьбы с преступностью. Алма-Ата, 1970, с. 195–207.*)
27. Panfilov PB, Sergievskiy DA, Starovoytov VI (2005) Dopros eksperta – forma polucheniya dopolnitelnoy informatsii ob issledovanii pakhukhikh sledov cheloveka. In: Fundamentalnye i prikladnye problemy upravleniya rassledovaniem prestupleniy: Sbornik nauchnykh trudov, chast 2. Moskva, pp 184–188. (*Панфилов, П. Б., Д. А. Сергиевский и В. И. Старовойтов. Допрос эксперта – форма получения дополнительной информации об исследовании пахучих следов человека. В: Фундаментальные и прикладные проблемы управления расследованием преступлений: Сборник научных трудов. В 2-х частях. Москва, 2005, Часть 2, с. 184–188.*)
28. Segay MYa (1970) Metodologiya sudebnoy identifikatsii. Kiev. (*Сегай, М. Я. Методология судебной идентификации. Киев, 1970. 254 с.*)

Citation: Jitariuc, V., Bria, Iu. (2026). The essence, tasks and purpose of identification proceedings in criminal procedure. *Journal of Social Sciences*, 9 (1), pp. 206-217. [https://doi.org/10.52326/jss.utm.2026.9\(1\).13](https://doi.org/10.52326/jss.utm.2026.9(1).13).

Publisher's Note: JSS stays neutral with regard to jurisdictional claims in published maps and institutional affiliations.

Copyright: © 2026 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Submission of manuscripts:

jes@meridian.utm.md